

Editorial

Multiculturalismul, asemenea altor „cuvinte” la modă, ni se oferă astăzi în multiple ipostaze, sensuri și întrebuințări, în funcție de utilizator. Conceptul, dezgolit de conținutul său autentic și original, a devenit chiar un elixir miraculos pentru uzul politicianilor versatili, în situații dintre cele mai ciudate. Unii susțin că multiculturalismul s-ar fi născut în America anilor '60-'70, odată cu amplele mișcări protestatari ale minorităților rasiale, în timp ce alții consideră, nu fără teme, că Europa Centrală și de Est, de exemplu, făcea multiculturalism de secole, cam așa cum făcea Monsieur Jourdain proză. Chiar dacă în epoca statelor naționale, caracterul multinațional al unor state centrale și est-europene este contestat cu suspectă vehemență, de obicei, multiculturalitatea locuitorilor lor este acceptată cu indulgență, făcându-se trimitere însă la „melting pot”-ul țărilor de imigrație. Ceea ce constituie o dovadă în plus a confuziei — voite sau firești — ce domină teoria conceptului în cauză.

Numărul de față este primul dedicat multiculturalismului. Un subiect care a făcut valuri și în conștiința publică românească, mai puțin ca text și mai de grabă ca pretext. Termenul utilizat în cele mai diferite sensuri și scopuri, de la cel original al bunului simț popular, nedefinit conceptual, dar „înțeleș” de mai toată lumea, comun tuturor zonelor lumii în care conviețuiesc diferite comunități etno-naționale, culturale, lingvistice sau religioase, pe care l-aș numi *multiculturalism natural* (exemplul Șiriei lui Slavici din Transilvania istorică este revelator în acest sens), la cel de paleativ la revendicările legitime și tot mai insistente ale unor comunități lingvistice și culturale, sau de „înlocuitor” al „internaționalismului proletar” în spațiul ex-sovietic, care servea o politică asimilaționistă anestezică a unui imperialism majoritarofil — pe care aș îndrăzni să-l numesc *multiculturalism cinic sau disimulat* —, și la cel de instrument recuperator/reparator, mai mult sau mai puțin „corectness”, care datorită exceselor sale, a stîrnit reacția atât de violentă, a unei părți importante a lumii universitare americane (*multiculturalism ideologic*). Multifuncționalitatea termenului contribuie mai de grabă la escaladarea confuziei inițiale decât la clarificarea nevoilor reale ale unor societăți moderne, complexe și pluraliste. Ceea ce nu înseamnă nici pe departe ignorarea necesității analizei lucide al fenomenului, pe cât se poate de real, dimpotrivă, într-o societate clădită pe respectul, înainte de toate, față de cultura drepturilor omului, multiculturalismul, unul dintre conceptele de bază ale pluralismului izvorât din acesta, nu poate fi lăsat doar la îndemîna nu tocmai responsabilă a politicianismelor de moment.

Numărul de față a **alterei** — ca și cel următor, de altfel — oferă spațiu de dezbatere pentru opinii diferite, ele fiind — ne exprimăm speranța —, stimulative pentru continuarea confruntărilor intelectuale. Poziția „îngrijorată” a Monicăi Spiridon din acest număr, față de diversitatea multiculturală va constitui cu siguranță una din sursele de inspirație ale viitoarelor contribuții. Abordarea pasională a autoarei va stimula, sperăm, reacții mai puțin partizane în disecarea unei probleme de o realitate mult mai complexă. Prezența alăturată a unor opinii complementare din partea unor autori de prestigiu, cum sunt Will Kimlicka sau Daniele Conversi (vezi nota 8 de la articolul „Bilingvismul în Catalonia”) întregesc portretul unui fenomen care merită să fie abordat cu toată seriozitatea. Oricum, cititorul este invitat să-și formeze opinia bazându-se pe întreg.

Continuînd dialogurile începute acum zece ani de Liga Pro Europa, numărul de față al **alterei** reproduce o dezbatere incitantă despre regionalism și un caz particular — Kosovo — de tratament nefericit al acestuia, în plină criză iugoslavă și în imediata sa vecinătate, la Timișoara, cu ocazia lansării numărului dedicat acestei teme. Învățămintele ignorării tendințelor firești de descentralizare, fie că e vorba de Kosovo, fie de Banat sau Ardeal, pot fi revelatoare.

Rubrica Ecumenica, într-o primă ediție românească, încearcă să restituie publicului cititor o opinie disidentă de-acum un secol, într-o chestiune deosebit de sensibilă și, din păcate, tot actuală: relația dintre credință, biserică și stat. Autorul articolului, nimeni altul decât unul dintre cei mai mari scriitori ai tuturor timpurilor, Lev Tolstoi, consideră că, în cadrul acestei triple relații, credința trebuie să aibă în mod firesc înfăptuirea, cele două instituții lumești nefiind decât proiecții obiectivate ale acesteia și mijlocitoare ale înfăptuirii sale autentice. Opinia cutremurătoare a sihastrului de la Iasnaia Poliana — dincolo de excesele pesimismului său cultural — vine să ne purifice punîndu-ne pe gînduri, scop urmărit și de redactorii revistei prin oferta generală pusă la dispoziția unui public cititor care gîndește.